

ASYA'DA EKONOMİK ENTEGRASYON RAPORU | 2019-2020

“Demografik Değişim, Verimlilik ve
Teknolojinin Rolü”

ASYA'DA EKONOMİK ENTEGRASYON RAPORU | 2019-2020

ASYA'DA EKONOMİK ENTEGRASYON RAPORU | 2019-2020

“Demografik Değişim, Verimlilik ve Teknolojinin Rolü”

Asya-Pasifik'te bölgesel ekonomik entegrasyon; küresel talebi zayıflatan ticari gerilim ve siyasi belirsizliklerin devam ettiği bu süreçte güçlü büyüme momentumunu sürdürmenin kritik unsurlarından biridir. 2017'de %7,3 olan ticari büyüme hacmi, 2018'de %4'e gerilemiş olsa da Asya'nın bölgesel ticaret ağları sağlamlığını korumakta ve dış tehditlere karşı tampon görevini sürdürmektedir. Asya'nın bölge-içi ticaret payı, değer açısından 2018'de %60'a yaklaşmıştır. Öte yandan Asya'nın Küresel Değer Zincirlerine (KDZ) katılımı son iki yıllık süreçte artmıştır. Ticari gerilimler, Asya çapında genişleyen üretim ve paylaşım ağları aracılığıyla hem olumsuz dalga etkilerine hem de olumlu ticaret yönlendirmelerine sebep olmuştur.

Giderek büyük miktarlarda Doğrudan Yabancı Yatırımın (DYY) cazibe merkezlerinden biri haline gelen Asya, sınır-ötesi yatırım alanında başlıca küresel aktör olarak kendisini hissettirmektedir. 2018'de iç yönlü küresel DYY'nin % 43,1'i yaklaşık 900 bin kişiye istihdam sağlayacak şekilde Asya'ya gitmiştir. Asya'nın dış yönlü küresel DYY payı da şimdiye kadar gördüğü en yüksek oran olan %49,4'e yükselmiştir. Sınır-ötesi banka talepleri 4,7 trilyon, tahviller ise 2,5 trilyon gibi yüksek rakamlara ulaşmıştır. Buna karşın Asya'da bölge-içi banka talep ve tahvillerindeki dalgalanma, ABD ve AB'ye kıyasla daha düşük seyretmiştir. Portföy yatırımı bölge dışına negatif yönlü seyrini korumaktadır. Küresel ekonomideki yüksek belirsizliklere bağlı olarak hükümetlerin iç ve dış finansal dalgalanma belirtilerine karşı tedbirli olması şarttır.

“Asya'da Ekonomik Entegrasyon Raporu | 2019-2020” herhangi bir ekonominin dünya ekonomisine entegrasyon seyrini inceleyen yeni Küresel Ekonomik Entegrasyon İndeksi'ni içermektedir. Bu indeks bölge-içi ve bölge-dışı entegrasyon arasında küresel ekonomik entegrasyona sevk itibarıyla ayırım yapmaktadır. Bu yeni indeks ayrıca farklı bölge tasnifleri halinde ekonomik entegrasyonun seyri ve olası etkilerinin analitik incelemesini de içermektedir.

Raporda, gelişmekte olan Asya'nın hızlı demografik değişimi; özel tema nitelikli müstakil bir başlık altında insan sermayesi ve teknolojiye özgün bir yaklaşımla incelenmektedir. Buna göre ekonomiler gittikçe yaşlanan nüfusa bağımlı hale gelirken geleceğin yaşlıları bugünün yaşlılarından farklı olacaktır. Geleceğin yaşlıları daha sağlıklı, daha eğitilmiş olacaklar ve dolayısıyla çalışma hayatında daha uzun süre kalacaklardır. Bölge çapında yükseköğrenim, istikrarlı şekilde nitelikli insan sermayesi arzı sağlamaktadır. Öyle ki bölge ekonomileri, yerinde politika çözümleri üretebildikleri sürece değişen demografi ve iş gücü profilleri bu durumdan birçok fırsat penceresi açmaya devam edecektir. Yaşa uygun istihdama yönelik teknolojik adaptasyon ve politik reformlar bu gelişmelerde anahtar rol üstlenecektir. Demografik yaşlanma her ne kadar geri döndürülemez bir süreç olsa da ekonomik sonuçları, eğer yerinde teknoloji ve politikalar benimsenirse değiştirilemez değildir.

ASYA'DA EKONOMİK ENTEGRASYON RAPORU | 2019-2020

Yıldızı günden güne parlayan Asya'da yüksek verimlilik artışını sürdürmek üzere her ekonomi için benzersiz nitelikte iş gücü piyasası fırsat ve riskleri söz konusudur. Nüfusun yaş ve eğitim profili dikkate alınarak iş gücü piyasasına katılımını, daha uyum sağlanabilir ve esnek hale getirmek üzere farklı tipte teknolojiler geliştirilebilir. Ayrıca sermaye, iş gücü ve teknoloji dolaşımını kolaylaştırmak her ülkenin demografik geçişin üstesinden gelmesine yardım edebilir. Bölgenin demografik çeşitliliği; eğitim, nitelikli iş gücü ve yetenek gelişimi konusunda potansiyel bölgesel işbirliğine ilişkin müzakere fırsatları sunmaktadır.

Ticaret ve Küresel Değer Zincirleri

Asya'nın ticari büyümesinin süregiden küresel ticari gerilime bağlı olarak yavaşlaması beklenmektedir. Asya'nın ticari gelişim oranı, 2017'de %7,3 olan oranın altına düşerek 2018'de %4 olarak gerçekleşmiştir. Bu düşüş küresel ticaretin %4,6'dan %3'e gerilemesiyle bağlantılıdır. Süregiden ticari gerilim ve zayıflayan küresel talep bölgenin ticaret ve genel görünümünde geri yönlü riskler oluşturmaktadır.

ABD ile Çin arasında 2018'den beri devam eden ticari sürtüşmeler küresel ve bölgesel ticaretin gelişimini olumsuz etkilemektedir. Çin'in ABD'den ithalatı, özellikle tarım ürünlerindeki yüksek gümrük vergileri nedeniyle 2018'in ikinci yarısında %31'e gerilemiştir. ABD'nin Çin'den ithalatı ise 2019'un ilk yarısında %12,6 azalmıştır. Süregiden ticari gerilim küresel ekonomik beklentilere gölge düşürerek iş güvenini azaltabilir ve küresel yatırımları zayıflatabilir.

Asya'nın bölge-içi ticaret payı 2018'de %57,5'lik güçlü bir oranla 2012-2017 arası dönemdeki %56,3'lük ortalama değer üzerinde kalmıştır. Asya'nın küresel değer zinciri katılımı 2018'de önceki yıla göre yavaş tempoda da olsa artış göstermiş ve bir bakıma 2017'deki düşüş telafi edilmiştir. Asya çapında bölgesel üretim paydaş ağları derinleşmiş ve genişlemiştir. Uluslararası ticari gerilimin yayılım etkisinin bölgesel arz zincirleri vasıtasıyla ve kademeli olarak daha geniş bir ekonomi kümesi üzerinde gerek olumlu gerek olumsuz yansımaları olacaktır. Mesela bilhassa Doğu Asya ve Güneydoğu Asya ekonomileri arasında arz zinciri entegrasyonu ticari bütünlüğü beslerken Çin'den ABD'ye ihracatın azalmasının diğer Asya ekonomileri üzerinde olumsuz yayılım etkileri olabilecektir. Bununla birlikte bu ekonomilerin birçoğu ihracat faaliyetlerinde benzerlik göstermektedir. Söz konusu ekonomiler arasındaki yüksek ihracat rekabeti hem ikame hem ticaret yönlendirmesinden potansiyel kazanç sağlama eğilimindedir. ABD'nin yüksek gümrük tarifelerinin Çin'in ihracatı üzerindeki net etkisi her iki ekonominin gerek ikame gerekse Çin ile değer zincirleri kapsamında tamamlayıcılık ilişkisindeki ticari konumlarına bağlı olacaktır. Mesela Vietnam ve Taipei elektronik ve makine ihracatında net kazanç elde etmiştir. Buna karşın Çin'in ihracatı düşmüştür. Diğer taraftan bölgesel arz zincirinde ihracatları Çin'in ihracatını tamamlayıcı niteliğinde olan ülkeler muhtemelen net kayıplarla karşı karşıya kalacaklardır.

ASYA'DA EKONOMİK ENTEGRASYON RAPORU | 2019-2020

Sınır-ötesi Yatırım

Asya'ya yönelik DYY, dünyanın toplam doğrudan yabancı iç yatırımlarındaki düşüşe rağmen artmaya devam etmektedir. 2017'de 1,5 trilyon dolar olan küresel doğrudan yabancı iç yatırım oranı %13,4'lük bir daralmayla 2018'de 1,3 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Buna karşın Asya'ya doğrudan yabancı iç yatırım 2018'de %6,3'e yükselerek 559,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2017'de 262,7 milyar dolarlık bir değere ulaşan bölge-içi yatırım zinciri %2,8'lik artışla 2018'de güçlenmiştir. 2017'deki keskin daralmaya karşın bölge-içi "gelişmemiş bölge" DYY, 2018'de toparlanmaya öncülük eden imalatla birlikte yeniden sıçrama yapmıştır. 2018'de üçte biri bölge-içi olmak üzere DYY; iş, iletişim, finans, yazılım-bilişim teknolojisi ve taşımacılık sektörlerinde artmaya devam etmiştir. Asya'da gelişmemiş-bölge doğrudan yatırımının %56,9'u bölgesel projelerden oluşmak üzere, 2018'de, toplam 900 bin kişiye istihdam sağlaması öngörülmüştür.

Asya'nın dışarıya DYY dünya payı toplamı en yüksek seviyesi olan %49,4'e ulaşmıştır. Asya yıllar içinde büyük uluslararası yatırımcı statüsünü pekiştirmiştir. Japonya 2018'de gerçekleştirdiği 143 milyar dolarlık yatırımla küresel DYY'nin başlıca tedarikçisi haline gelmiştir. Buna karşın ABD'nin vergi reformları deniz aşırı yatırımlarının ülkeye geri dönüşünün yolunu açmış ve dolayısıyla dışarıya yönelik DYY miktarı önemli ölçüde düşmüştür. Çin'in dış DYY oranı, üç yıl boyunca ülke dışına net DYY akışının ardından, 2018'de iç yönlü DYY oranının altına düşmüştür. Bu tersine dönüş büyük ölçüde, iç yönlü DYY otomobil, kimyasallar, yarı-iletkenler ve iletişim gibi sektörlerde fazlaca tutulurken, ABD ve AB'ye yönelik dış DYY oranının gerilemesinden kaynaklanmıştır. 2018'de bölgedeki "gelişmemiş-bölge" yatırımlarının emlak, tekstil, orijinal otomotiv ekipmanı imalatı ve elektronik bileşenleri gibi alanlarda yaklaşık 850 bin kişiye istihdam sağlaması öngörülmüştür (toplam istihdamın %36'sı). En büyük oranı Çin, Hindistan ve Vietnam oluşturmak üzere sağlanan istihdamın yaklaşık üçte ikisi Asya kaynaklıdır. Bölge dışında ABD, Rusya Federasyonu ve İngiltere, Asya'nın istihdam açısından gelişmemiş bölge DYY oranından en fazla yararlanan ülkelerdir.

Finansal Entegrasyon

Asya ekonomilerinin dış yönlü tahvil yatırım portföyü, 2017 ile karşılaştırıldığında daha düşük tempoda da olsa 2018'de artmaya devam etmiştir. Fakat dış yönlü öz sermaye yatırım portföyü 2017'deki artıştan sonra 2018'de daralmıştır. Asya'nın 2017'de 278,2 milyar dolar olan dış yönlü tahvil yatırım portföyü artışı 2018'de 108,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Öz sermaye yatırımı ise 2017'de yaklaşık 930 milyar dolarlık artışa karşın 2018'de 293,6 milyar dolar düzeyinde daralmıştır. Asya'nın portföy yatırımı, orta dereceli bölge-içi tahvil yatırım portföyü ve öz sermaye yatırım portföyü paylaşımını beraberinde getirerek, bölge dışına yatırım olarak kalmaya devam etmektedir. Zamanla gerçekleşen dalgalanmalara rağmen bölge-dışı öz sermaye yatırımı hızla artmıştır. 2013-2018 yılları arasında bölge-dışı tahvil yatırım portföyü 253,9 milyar dolar artarken Asyalı yatırımcılar bölge-dışı öz sermaye yatırımlarını 1,5 trilyon dolar artırmışlardır.

ASYA'DA EKONOMİK ENTEGRASYON RAPORU | 2019-2020

Asya'nın, küresel ticari geriliminin tırmanışıyla ilişkili ekonomik beklentilerine dair kaygıların arttığı bir süreçte iç yönlü tahvil yatırım portföy gelişimi yavaşlamış; iç yönlü öz sermaye yatırımı düşmüştür. ABD'den kaynaklanan hafif artışın etkisiyle tahvil yatırımında 2018'de 103,7 milyar dolar düzeyinde kayda değer bir artış gerçekleşmiştir. Ne var ki önceki yıla kıyasla 2018'de iç yönlü öz sermaye yatırımı da kayda değer ölçüde 691,5 milyar dolar düşmüştür. ABD'den kaynaklanan öz sermaye yatırımı düşüşü, bu düşüşün neredeyse yarısı kadardır. AB'nin oranı ise %36'ya tekabül etmektedir. Gerilemenin, kısmen gelişmekte olan Asya'da Çin'in büyümesindeki yavaşlama ve Asya ekonomileri üzerindeki yayılma etkisine yönelik kaygılar sebebiyle borsa disiplini yansıtır olması muhtemeldir. İç yönlü tahvil portföyü bölge-içi payı 2018'de yaklaşık %25,6 seviyesinde kalmıştır. Buna karşın iç yönlü öz sermaye portföyü 2018'de 2017'ye kıyasla biraz yüksek bir değer olan %16,1'e çıkmıştır.

Asya'nın sınır-ötesi bankacılık faaliyetleri artmaya devam etmektedir: 2018'de her ikisi de rekor değerler olmak üzere yabancı banka talepleri 4,7 trilyon dolara ve yabancı banka taahhütleri ise 2,5 trilyon dolara ulaşmıştır. Taahhütler tarafında Asya'ya borç veren AB bankaları 2018'de yabancı banka taahhütlerindeki artışın başlıca faktörü olmuşlardır. Bununla birlikte 2015'ten itibaren para politikası normalizasyonu eşgüdümlü olarak Asya'nın ABD'den banka borçlanması giderek düşmüştür. Bölge-içi sınır-ötesi taahhüt ve taleplerdeki dalgalanma 2008/9 küresel finans kriziyle birlikte düşmüştür. Bu kapsamda AB ve ABD'ye kıyasla Asya bankalarının talep ve taahhütleri halen düşük seviyededir. Sınır-ötesi talep ve taahhütlerin dalgalı yapısı, küresel likidite döngüsünün geri hareketi ihtimaline karşı Asya bankalarının yabancı risklerinin yakından takibini gerektirmektedir.

İnsan Devinimi

Asya'ya döviz akışı önceki yılın rakamı olan 278,7 milyardan 2018'de 302,1 milyar dolarlık rekor seviyeye ulaşmıştır. ABD'nin gelişmiş iş piyasası ve ekonomik koşulları, Orta Doğu'dan dışarıya dönük havalelerdeki artış ve Rusya'nın ekonomik olarak toparlanması bölgeye döviz veya havale akışını artırmıştır. Yüksek petrol fiyatları ve Rus rublesinin güçlenmesinin de bu duruma katkı sağladığı düşünülebilir.

Orta Asya ile Orta ve Güney Pasifik bölgesi hariç tüm Asya alt bölgeleri havale girdilerinde artış göstermiştir. Güney Asya yaklaşık 132 milyar dolar tutarında bölgesel havale girdisi sağlamıştır. Bu rakamı 79 milyar dolarla, Asya'daki üç büyük havale girdisi destinasyonu olan Hindistan, Çin ve Filipinler izlemiştir. Bu rakamın %59,5'i Asya yönlüdür; %26'3'ü ise küresel girdiye tekabül etmektedir. İşçi havaleleri başlıca ve göreceli olarak istikrarlı döviz girdisi olmayı sürdürmektedir. Özellikle Asya Kalkınma Bankası'nın Pasifik üyeleri ve Orta Asya gibi gelişmekte olan bölgelerdeki birçok ülke için işçi dövizleri kişi başı gelir ve gayrisafi millî hasıla oranı olarak önemini korumaya devam etmektedir.

ASYA'DA EKONOMİK ENTEGRASYON RAPORU | 2019-2020

Asya'ya turist akışı, 2017'de 368 milyar dolarlık rekora ulaşan uluslararası turizm rakamıyla diğer bölgelere kıyasla daha hızlı artmıştır. Kıta içinden ve dışından gelen turistler Asya turizmindeki yüksek büyüme oranına katkı sağlamıştır. Asya 2017'de, 2010'da %20,5 seviyesinde olan küresel turist oranının %23,4'ünü cezbetmiştir. Bölge-içi turistlerin Asya yönlü oranı %80'e tekabül etmektedir. En fazla turist Hong Kong ve Çin bölgelerinden gelmiştir. Asya dışından ise ABD, ve Rusya en fazla sayıda turist gelen ülkelerdir. Çin, Japonya ve Tayland Asya yönlü turistlerin en fazla talep gösterdikleri destinasyonlardır. Bölge çapında istikrarlı gelir artışı Asyalı turist sayısını ve seyahat amaçlı harcamaları artırmaya devam etmektedir. Turizm, gelişmekte olan birçok Pasifik ülkesi ve Güneydoğu Asya ülkeleri için başlıca gelir kaynağı olmayı sürdürmektedir. Bu durumdan en çok istifade eden ülkeler ise Tayland, Avustralya ve Çin'dir.

Bölgesel ve Küresel Ekonomik Entegrasyon

Bölgesel ekonomik işbirlikleri Asya ve Pasifik'te tırmanan küresel ticari gerilimin dalga etkisine karşı tampon vazifesi görerek gücünü korumaktadır. 2017 verilerine dayanan Asya-Pasifik Bölgesel İşbirliği ve Entegrasyon İndeksi, Asya entegrasyonunun istikrarlı bir seyir izlediğini göstermektedir. Söz konusu indeks, parasal ve finansal boyutlardan kaynaklanan daha düşük katkının etkisiyle 2017'de hafifçe gerilemiştir. Bu durum, altyapı ve iletişim, insan devinimi, kurumsal ve sosyal entegrasyon boyutlarındaki artışla telafi edilmiştir. Alt bölge itibarıyla en fazla Doğu Asya; en az ise Orta Asya entegre durumdadır. Dünyanın diğer bölgelerine kıyasla Asya, genel entegrasyon açısından AB'den sonra ikinci sıradadır. Fakat ticaret ve yatırım entegrasyonu açısından AB ile bir eşitlik söz konusudur. Bu rapor bölgenin dış ekonomilere entegrasyonu ile, Asya-Pasifik Bölgesel İşbirliği ve Entegrasyon İndeksi'ni tamamlayıcı küresel ekonomik entegrasyona yeni bir ölçü getirmektedir. Küresel Ekonomik Entegrasyon İndeksi her ekonominin dünyayla entegrasyonu için bölge-içi ve bölge-dışı entegrasyon katkıları arasında ayırım yapmaktadır. Bölge-içi entegrasyon, bölge-dışı entegrasyona kıyasla küresel ekonomik entegrasyona daha üst düzeyde katkı sağlamaktadır. Analizler, küresel entegrasyonun ekonomik gelir eşitsizliğini daha da geniş bir alana yayma ihtimaline karşın ekonomik büyümeyi teşvik ettiğini göstermektedir. Ayrıca düşük gelir sahibi ülkelerin daha ziyade bölge-içi entegrasyondan yararlanmasına karşın yüksek gelir sahibi ülkelerin küreselleşmenin toplam pozitif etkilerinden kaynaklanan avantajlardan daha fazla yararlanacaklarını düşünmek mümkündür.

Demografik Değişim, Verimlilik ve Teknolojinin Rolü

Asya-Pasifik bölgesi, bazı ülkelerindeki nüfusun dramatik bir şekilde yaşlanmasıyla birlikte, hızlı demografik değişimle karşı karşıyadır. Fakat yarının yaşlıları bugünün yaşlılarından farklı olacaktır. Mevcut demografik geçiş süreci; gerek gelişmiş gerek gelişmekte olan bölge ekonomilerinin çoğunu, potansiyel büyümeyi sürdürmede güçlük çıkaracak şekilde gittikçe artan yaşlı iş gücüne bağımlı hale getirecektir.

ASYA'DA EKONOMİK ENTEGRASYON RAPORU | 2019-2020

Bununla birlikte bölge çapında eğitimsel kazanımlardaki büyük ilerlemelerle çoğu ekonomi eşit yaş düzeyinde nitelikli insan sermayesi arzını devam ettirebilecekleri beklentisindedir. Zira yaşlı işçiler geçmişe kıyasla bugün daha sağlıklı ve daha eğitimlidirler. Asya-Pasifik bölgesi ülkelerinde ortalama sağlıklı yaşam beklentisi 1990-2017 arası dönemde 57,2'den 63,8'e; 55-64 yaş aralığı için ortalama eğitim süresi ise 1990-2015 arası dönemde 4,6'dan 7,8'e yükselmiştir.

Değişen iş gücü yaşı ve eğitim profilleri demografik geçişten kazanım sağlamak üzere bölge ekonomileri için fırsat ufukları açmaktadır. Ekonomik büyüme için genç ve artış halindeki nüfusun katkısına dayanan ilk sıradaki demografik payın dışında iş gücü yaşı ve eğitim profilindeki değişimler; gelişmiş insan sermayesi (ikinci demografik pay) ve yaşam süresinin uzaması (üçüncü demografik pay) kaynaklı yeni demografik paylar için fırsatlar sunmaktadır. Daha sağlıklı ve daha uzun yaşam, yaşlı işçilerin 55-64 yaş aralığındaki nispeten genç segmentini iş gücünde kalmaya veya iş gücüne katılmaya teşvik etmektedir. Simülasyon analizleri daha uzun ömür beklentisinin yaşlı işçilerin verimliliğe katkılarında artışı beraberinde getirdiğini göstermektedir. Çalışma çağındaki nüfusları genişleyen ülkeler iş gücü payı gerilemeye başlamadan önce teknoloji ve politika düzenlemeleriyle daha uzun süre üretken gruplardan faydalanma imkanına sahiptir.

Teknolojik gelişme, uygulamalı bilim ve ar-ge çalışmaları yaşlanmanın aşağı yönlü etkisini hafifletmeye yardımcı olabilir. Yaşlanan iş gücü geçmişte ekonomik büyümenin önemli bir lokomotifini olan inovasyon kapasitesine engel olarak görülmüştür. Bununla birlikte yeni araştırmalar yaşlanan ve fakat olgunlaşan iş gücünün emeğe dayalı verimlilik üzerinde potansiyel olarak olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Zira yaşlanan ve daralan iş gücü emek tasarrufu sağlayan teknolojilere hızlı bir şekilde uyumu beraberinde getirebilir.

Dördüncü Sanayi Devrimi teknolojileri ve yaşlı iş gücü kapsamında güçlendirilmiş insan sermayesinin verimli kullanımıyla ekonomik büyümeyi destekleyebilecek çeşitli teknolojik adaptasyon yöntemleri mevcuttur. Fakat burada bu yöntemler beş tip halinde sınıflandırılmıştır: Bunların birincisi, iş ve ustalık ikamesi; ikincisi tümleyici iş ve ustalık vasıfları; üçüncüsü, destek eğitim, ustalık vasıflarının geliştirilmesi ve hayat boyu öğrenme; dördüncüsü, iş ve görevler ile işçiler arasında daha iyi uyum; beşincisi ise sağlıklı yaşamın ve ortalama yaşam beklentisinin uzatılmasıdır.

Demografik geçiş geriye döndürülemez olabilsede ekonomik etkileri; ülkelerin teknolojileri benimseme ve uygulama tarzları dâhil olmak üzere, politik ve davranışsal tepkilere bağlıdır. Asya-Pasifik bölgesindeki ülkelere yaşa göre ekonomik olarak aktif nüfusların dağılımına ilişkin 2050 projeksiyonu çerçevesinde dört belirgin tip söz konusudur. Bunlar geriye dönük iktisadi kalkınma ve eğitim kazanımları eğrisine dayanmaktadır. Ayrıca zaman içinde yaş/egitim tiplerinde çeşitlilik arz eden istihdam çıkış/iniş kalıpları saptanarak ülke tipine göre nüfus alt-segmentlerindeki istihdam eğilimleri de izlenebilir. İş gücünün bu gruba-özü demografik geçiş ve eğitim profili kalıpları ülke tipine göre etkili çözümler belirlemeye yardımcı olabilir.

ASYA'DA EKONOMİK ENTEGRASYON RAPORU | 2019-2020

Sonuçlar ve Politika Önerileri

Her ülke, nüfusun yaş ve eğitim profiline bağlı olarak hem benzersiz iş piyasası fırsatları hem engellerle karşı karşıyadır. Birincisi, hızlı yaşlanan ve eğitim seviyesi ortalamasının üzerinde; ikincisi, hızlı yaşlanan eğitim seviyesi ortalamasının altında; üçüncüsü, yavaş yaşlanan ve eğitim seviyesi ortalamasının altında; dördüncüsü, yavaş yaşlanan ve eğitim seviyesi ortalamasının üstünde olan dört farklı ülke tipine yönelik spesifik teknoloji paketleri önerilmektedir.

Ekonominin nüfus yaşı ve yükseköğrenim düzeyi yaygınlığı açısından konumuna bakılmaksızın hayat-boyu öğrenimin yaygınlaştırılması da dâhil olmak üzere eğitim-öğretim politikalarını yeniden düşünmeye acil ihtiyaç vardır. Teknolojik ilerlemenin baş döndürücü hızı eski ustalık becerilerini hızla aşındırmaktadır. Bu durum yaşlı iş gücü için eğitim-öğretim imkanlarını geliştirmeye yönelik stratejik reformları zorunlu hale getirmektedir. Hükümetler ve ilgili kurumlar, çalışanlar ile işverenler arasında tutum değişikliğini teşvik edecek tamamlayıcı politikalarla yaşlanan nüfusa yönelik ekonomik düzenlemeleri kolaylaştırmak üzere yeni teknolojileri benimsemeyi ve uygulamayı desteklemelidir.

Hızlı yaşlanan yani birinci ve ikinci tipteki ekonomilerin teknoloji adaptasyonuna öncelik vermeleri gerekecektir. Bunu, yaşlı işçilerin iş bulma konusunda karşı karşıya kaldıkları genel zorlukları göz önünde bulundurmak suretiyle profesyonel kapasiteyi ve iş-işçi uyumunu geliştirerek yapacaklardır. Yavaş yaşlanan yani üçüncü ve dördüncü tip ekonomilerin ise geleceğe dönük nitelikli iş gücü talebini karşılamak üzere halen büyüyen genç iş gücü avantajını değerlendirebilecek politika ve teknolojilere öncelik vermeleri gerekecektir.

Bölge ekonomileri, iş gücünün değişen doğasını doğru teknolojilerle irtibatlandırarak ve emek piyasasına katılıma daha kapsamlı esneklik sağlayacak politikalar tasarlamalıdır. Politika öncelikleri üç alanda tasarlanabilir.

İlk politika paketi, iş ve iş yerini akademik konsorsiyuma dönüştürebilecek teknolojik uyum, dağıtım ve uygulamayı teşvik etmelidir.

İkincisi, kariyer-ortası istihdam, iş bölümü ve kademeli emeklilik reformunu teşvik etmek gibi işçilerin çeşitli ve esnek çalışma tarzlarına yönelik iş piyasası yasa ve düzenlemeleri geliştirmektir.

Üçüncü politika paketi ise yaşlı işçileri tecziye etmemek veya iş gücüne katılmalarına engel olmamak üzere sosyal güvenlik ve vergi sistemlerini ıslah etme yönünde olmalıdır. Bu politikalar nizami emeklilik yaşını yükseltmekten işçinin hayatı boyunca iş-yaşam dengesini muhafaza eden kişiye-özellik yaklaşımına imkan veren esnek "emeklilik-yaşı veya emekli edilebilirlik yaşı" mefhumunu benimsemeye kadar bir dizi hususu içerebilir.

ASYA'DA EKONOMİK ENTEGRASYON RAPORU | 2019-2020

Asya-Pasifik bölgesinde gelişmekte olan ekonomiler bölge kapsamında değişen oranlarda demografik eğilimlerle eşgüdümlü bir şekilde demografik çeşitlilikten istifade edebilirler. Ülkelerdeki sermaye, iş gücü ve teknoloji hareketini kolaylaştıracak politikalar; demografik geçiş ve teknolojik uyum sürecinin farklı aşamalarında bulunan her ülkenin karşı karşıya bulunduğu zorlukları aşmada katkı sağlayabilecektir. Dış yönlü doğrudan yabancı yatırım, Tip-1 (hızlı yaşlanan nüfus ve teknolojiye uyum) kademesinden diğer tiplerdeki geniş yüksek-eğitimli işçi arzına geçişte şirketlere yardımcı olabilecektir. Göç, bazı ülkelerde temel-egitimden bazılarında ise yükseköğrenimden yoksun işçilerle alakalı zorlukların aşılmasına katkı sağlayabilecektir. Teknoloji transferi spesifik türden ihtiyaçlara yönelik teknolojilerin benimsenmesini hızlandırabilecektir. Bu alanlarda bölgesel işbirliği çerçeveleri ve eylem planları oluşturmak ve söz konusu hareketleri teşvik etmek faydalı olacaktır. Gereğinde ülkeler arası iş gücü hareketliliğini artırmayı teşvik eden gerek ustalık/uzmanlık becerilerinin karşılıklı tanındığı protokoller gerekse sosyal güvenlik anlaşmalarını içeren örnekler dikkate alınmalıdır.

Kaynak

Asya Kalkınma Bankası Yayını

Özetleyen

Muhsin KORKUT

TASAM Araştırmacısı